

Ústřední výbor fyzikální olympiády České republiky
**Úlohy regionálního kola 44. ročníku FO
kategorie D**

1. Hmotný bod se pohybuje z klidu rovnoměrně zrychleně tak, že během 2. sekundy (tj. od času 1 s do času 2 s) urazí dráhu 3 m.
- Určete dráhu uraženou během 3. sekundy.
  - Určete okamžitou rychlost v čase 3 s.
  - Určete průměrnou rychlost za první 3 sekundy pohybu.
  - Určete průměrnou rychlost na prvních 2 metrech uražené dráhy.
  - Určete okamžitou rychlost ve vzdálenosti 3 m od startu.
  - Určete časový interval délky 1 s, během něhož urazí hmotný bod dráhu 2 m.
  - Určete dráhu uraženou hmotným bodem do okamžiku dosažení rychlosti $3 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$.

Úlohy řešte libovolným způsobem, obecné řešení se nepožaduje.

2. Na sedačce kolotoče v parku sedí malé děvčátko o hmotnosti $m = 14 \text{ kg}$. Jeho těžiště obíhá po kružnici o poloměru $r = 1,9 \text{ m}$. Otec roztočil kolotoč tak, že okamžitá rychlost těžiště děvčete dosáhla velikosti $v_0 = 3,1 \text{ m} \cdot \text{s}^{-1}$. Kolotoč se pak otáčel setrvačností rovnoměrně zpomaleným pohybem po dobu $\Delta t = 43 \text{ s}$ až do úplného zastavení.
- Určete počet otáček, které kolotoč vykonal během zastavování.
  - Určete velikost a_t tečného zrychlení a velikost a_d dostředivého zrychlení těžiště děvčete na počátku zastavování.
  - Určete čas t_1 , v němž se velikosti tečného a dostředivého zrychlení rovnají.
  - Určete velikost F_s setrvačné síly působící na děvče v čase t_1 .
  - Nakreslete ve vhodném měřítku trajektorii těžiště děvčete, zvolte směr obíhání a polohu těžiště děvčete v čase t_1 . Vyznačte vektor setrvačné síly, která na děvče působí v čase t_1 .

Řešte nejprve obecně, pak pro dané číselné hodnoty.

3. Kámen vržený vodorovně z rozhledny výšky h dopadl do vzdálenosti d od paty věže.
- Určete úhel α dopadu (úhel mezi vodorovnou rovinou a vektorem rychlosti v okamžiku dopadu).
  - Určete velikost v_1 rychlosti dopadu.

- c) Určete maximální vzdálenost d' do které bychom dohodili kámen stejně velkou počáteční rychlostí šikmým vrhem, kdybychom stáli ve vodorovné rovině dopadu. Výšku člověka vzhledem k rozměrům trajektorie zanedbejte.

Řešte nejprve obecně, pak pro hodnoty $h = 26,0$ m, $d = 47,0$ m, $g = 9,81$ m·s⁻².

4. Před prvním přistáním člověka na Měsíci v roce 1969 se kosmická loď Apollo 11 s astronauty Armstrongem, Aldrinem a Collinsem nejprve dostala na parkovací trajektorii kolem Měsíce, která měla přibližně tvar kružnice, a obíhala s periodou $T=1$ h 59 min. Poloměr Měsíce je $R = 1737$ km, hmotnost Měsíce $M = 7,37 \cdot 10^{22}$ kg, gravitační konstanta $\kappa = 6,67 \cdot 10^{-11}$ N·kg⁻²·m².
- a) Určete výšku h kosmické lodi na parkovací trajektorii za předpokladu, že má přesně tvar kružnice.
- b) Za stejného předpokladu určete velikost v obvodové rychlosti kosmické lodi na parkovací trajektorii.
- c) Kosmická loď byla složena z měsíčního modulu určeného k přistání na Měsíci a velitelské sekce, která nadále obíhala po parkovací trajektorii. Po jejich rozpojení se měsíční modul musel před vlastním přistávacím manévrem přiblížit po eliptické trajektorii k povrchu Měsíce. Popište způsob, jak mohli astronauti tohoto cíle dosáhnout.
- d) Určete nejkratší možnou dobu oběhu T' jakékoliv družice kolem Měsíce.

Řešte nejprve obecně, pak pro dané hodnoty.